

NYT FRA SPROGNÆVNET

MAJ 2026

Dansk
Sprognævn

INDHOLD

Hvad kan man bruge *Retskrivningsordbogen* til – og hvad kan man ikke bruge den til?

Hvem skal følge reglerne i
Retskrivningsordbogen og hvornår?

Farlige ord

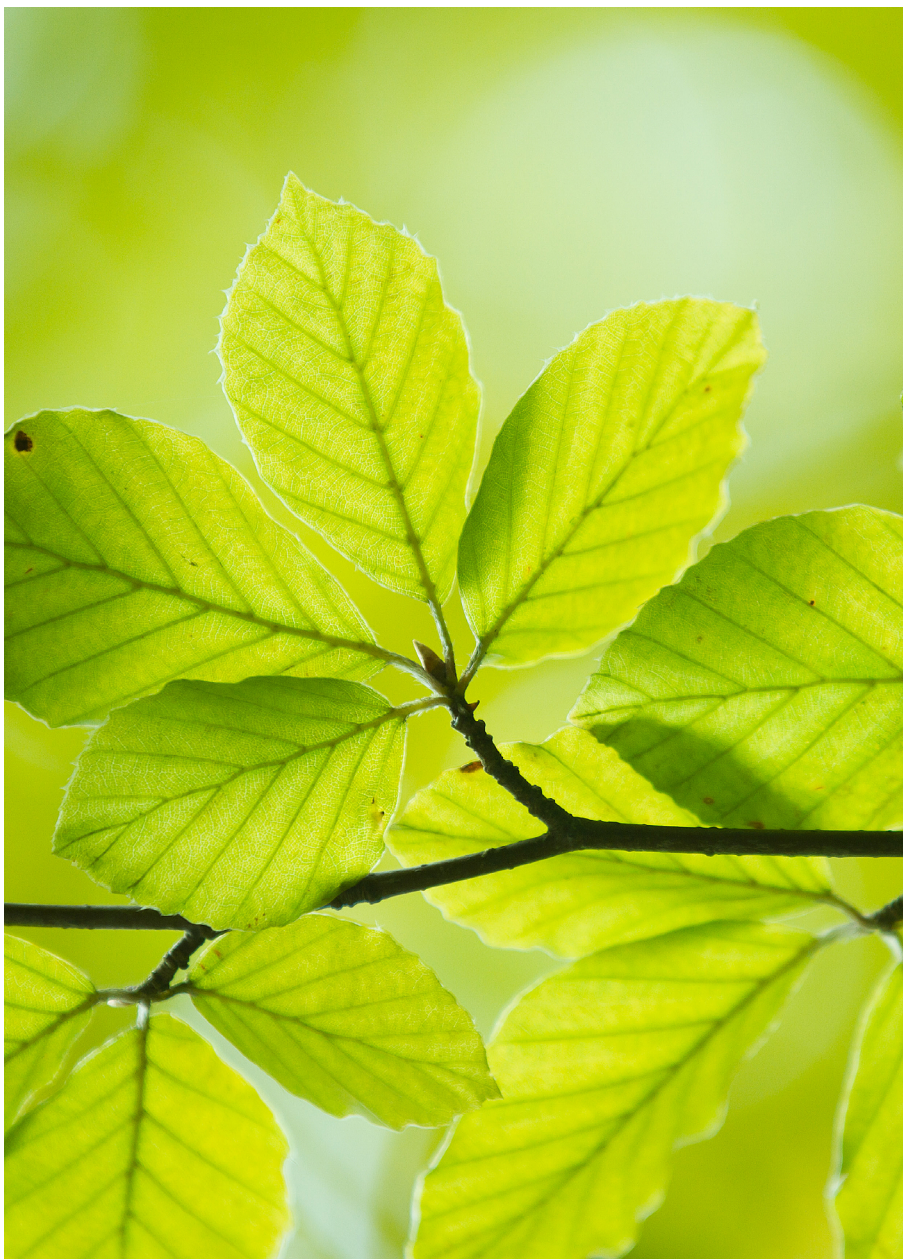
Farlige ord er temaet for en række artikler som bringes i *Nyt fra Sprognævnet* i 2026. Artiklerne i dette nummer handler om nedsættende ord for kvinder og om kvindelige suffikser.

Ny bogudgivelse

Grundigt nysgerrig. En hyldest til Eva Skaftens liv med sproget.

Spørgsmål & svar

- *Et utilfreds/utilfredst barn*
- *Grøn trepart*
- *Versalskrift*
- *Komma efter 'Hej'*

Hvad kan man bruge *Retskrivningsordbogen* til – og hvad kan man ikke bruge den til?

Der er ganske klare regler i loven om hvem der skal bruge *Retskrivningsordbogen*, og der er også faste bestemmelser om hvad det er den skal fastlægge. I praksis kan man dog godt komme i tvivl. Artiklen her beskriver hvem der skal følge *Retskrivningsordbogen* hvornår, hvad den kan bruges til – og hvad den ikke kan bruges til.

MARGRETHE HEIDE-MANN ANDERSEN (f. 1971), er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

VIS MAN VIL VIDE HVEM

der skal følge *Retskrivningsordbogen*, og hvad den kan bruges til, kan man finde følgende passus på

Dansk Sprognævns hjemmeside, som gentager **loven om dansk retskrivning:**

Retskrivningsordbogen er den officielle danske retskrivningsordbog, som redigeres og udgives af Dansk Sprognævn. *Retskrivningsordbogen* skal følges i såvel den offentlige forvaltning som i uddannelsessystemet. I *Retskrivningsordbogen* kan du finde oplysninger om hvordan ord staves og bøjes i dansk, og om dansk tegnsætning.

Men hvad betyder det i praksis? Det handler denne artikel om.

HVEM SKAL FØLGE DANSK RETSKRIVNING?

Den ovennævnte passus betyder at hvis du fx er ansat i et ministerie eller i en kommune, eller hvis du er skoleelev, skal du følge dansk retskrivning når du er på arbejde eller i skole. Laver du en stavfejl, eller sætter du et komma forkert, kan du få at vide at du har lavet en fejl og blive bedt om at rette den. Skriver du som privatperson, det vil sige hvis du fx efter arbejdstid skriver en sms til et familiemedlem, eller hvis du efter skole laver et opslag på de sociale medier, må du i princippet skrive som du vil. Det er dog de færreste der gør det. Langt de fleste privatpersoner følger Sprognævnets retskrivningsregler ”på samme pligttrø måde som de offentlige sprogbrugere”, som der

står på lex.dk. Det skyldes bl.a. at i hvert fald visse stavfejl kan medføre negative fordomme om afsenderen, fx i forhold til hvor intelligent vedkommende fremstår (Stæhr 2013; Kristiansen & Rathje 2014), men jo også at det som hovedregel letter kommunikationen hvis vi staver på (næsten) samme måde.

HVAD KAN MAN MED **RETSKRIVNINGSORDBOGEN** I HÅNDEN?

Retskrivningsordbogen oplyser om hvordan ord staves og bøjes i dansk, om hvordan man sætter kommaer og punktummer, om hvornår man skriver med store bogstaver osv. Men ingen ordbog er udtømmende, og der er således tusindvis af ord der ikke findes i *Retskrivningsordbogen*, ligesom der er eksempler på kommatering og brug af store begyndelsesbogstaver som ikke er nævnt eksplicit i ordbogen. At man ikke kan finde et bestemt ord i ordbogen, er ikke ensbetydende med at et sådant ord ikke må bruges, eller at der ikke er tale om et "godt" eller "korrekt" ord. Det betyder heller ikke at man må stave og bøje sådanne manglende ord som man vil. Når ordbogen oplyser at *keyaccountmanager* skrives i ét ord og i flertal hedder *keyaccountmanagere*, må man selv udlede at *changemanager* også skal skrives i ét ord, og at det hedder *changemanagere* i flertal. Tilsvarende må man også selv udlede at *Nordvestkvarteret*, der betegner et bestemt område i København, er et proprium og derfor skal skrives med stort begyndelsesbogstav.

Selvom vi opdaterer ordbogen en gang om året med flere hundrede opslagsord, og selvom vi også med jævne mellemrum opdaterer reglerne,

fx med nye eksempler, vil der til stadighed være ord som man ikke kan finde i ordbogen, ligesom der til stadighed vil være eksempler på ord og ordforbindelser som reglerne ikke omhandler eksplicit. Derudover kan retskrivningsreglerne til tider være vanskelige at forholde sig til fordi de ikke altid kan give et eksplicit svar, fx på hvornår noget er et proprium, og hvornår det ikke er – hedder det fx *julemanden* eller *Julemanden*? Er man i tvivl, er man altid velkommen til at ringe til **Sprognævnets spørgetelefon**, hvor vi gerne hjælper med råd og vejledning i forhold til ordbogens regler og eksempler. Bliver vi opmærksomme på mangler i ordbogen, noterer vi dem med henblik på at gøre ordbogen mere fyldestgørende i en senere udgave, og er der tale om stavemåder som vi forudser kan volde mange problemer,

» bringer vi ofte en artikel eller et spørgsmål-svar om emnet i *Nyt fra Sprognævnet*. Det gælder fx stavemåden af *grøn trepart*, som er med i dette nummer.

HVAD KAN MAN IKKE MED RETSKRIVNINGSORDBOGEN I HÅNDEN?

Dansk Sprognævn skal fastlægge dansk retskrivning. Dog har vi ingen lovhjemmel til at afgøre om skrivemåder der omhandler fx typografi og layout, er korrekte eller ej. Der er således ingen regler der siger at man ikke må skrive alle bogstaver i en skoleopgave eller et lovforslag med lutter store bogstaver, med kursiv eller med skrifttypen Old English Text MT (der i øvrigt ser sådan ud), måske yderligere i forskellige punkstørrelser. Der er imidlertid konventioner, og der er viden om hvad der er klar og effektiv kommunikation, og det forholder vi os til når vi rådgiver. I de konkrete tilfælde vil vi fx sige at det ikke øger læsbarheden at skrive med Old English Text MT eller med kursiv, og så vil vi råde til at man lader være. Men retskrivningsmæssigt forkert er det altså ikke.

Der er også andre områder hvor man ikke med *Retskrivningsordbogen* i hånden kan sige om noget er forkert eller ej. *Retskrivningsordbogen* har fx ingen regler om at det hedder *mig* og ikke *jeg* i en sætning som *gaven var til min kone og mig*, jf.

Hartling 2026, men man kan dog udlede et svar af et eksempel som *Nu(,) du er derhenne, kan du så ikke tage en kop med til mig?* i ordbogens § 50, hvor vi altså bruger *mig* og ikke *jeg*.

Konklusionen er at *Retskrivningsordbogen* kan bruges til rigtig mange ting, men at den ikke tager højde for al skriftlig kommunikation, og at der i øvrigt er mange dele af befolkningen der ikke er forpligtet til at følge den, ligesom der er mange kommunikationssituationer hvor man ikke behøver at følge den. I praksis følges dens regler og paragraffer dog som hovedregel af langt de fleste sprogbrugere, også der hvor ordbogen kun kan give gode råd og vejledning.

LITTERATUR:

- Hartling, Anna Sofie (2026). Mange kilo fraværende bøjningsendelser i *Retskrivningsordbogen*. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2026/1.
- Jacobsen, Henrik Galberg: *retskrivning* på [lex.dk](https://lex.dk/retskrivning). Hentet 2. februar 2026 fra <https://lex.dk/retskrivning>.
- Kristiansen, Anna & Marianne Rathje (2014). "Det kommer an på hvilken stavfejl det er". *Unges holdninger til stavfejl i nye medier*. I: *NyS – Nydanske Sprogstudier* 46, 2014, s. 103-131.
- Stæhr, Andreas (2013). "Languaging on the Facebook wall – emergent norms of language use on Facebook". I: Max Spotti, Karel Arnaut, Jens Normann Jørgensen & Martha S. Karrebæk (red.). *Language and Superdiversity*. Routledge.

Hvad kvinder og mænd ikke må være: Nedsættende kønnede ord i dansk

I det danske sprog findes et væld af nedsættende ord. En effektiv måde at nedgøre en person på er at angribe noget ved personen som det er vanskeligt at ændre, som altså er noget grundlæggende ved det pågældende menneske. Det kan være udseende, etnicitet, alder – eller køn. Det sidstnævnte ser vi nærmere på i denne artikel.

MARIANNE RATHJE
(f. 1973), er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

JØRGEN SCHACK
(f. 1961), er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

FAKTA – FARLIGE ORD

Overskriften *Farlige ord* er temaet for en række artikler som bringes i dette og kommende numre af *Nyt fra Sprognævnet* i 2026. Med ”farlige ord” menes i denne sammenhæng ord som tilhører det identitetspolitiske område, og som i en eller flere henseender kan opfattes som kontroversielle, dvs. ord som fx *brun, bøsse, eskimo, etnisk, hudfarvet, indianer, slave(gjort)*. I dette nummer bringer vi to artikler med titlerne ”Hvad kvinder og mænd ikke må være: Nedsættende kønnede ord i dansk” og ”-inder, -tricer, -øser mv. Om substantiver med feminine afledningsendelser i *Retskrivningsordbogen*”.

ER DER FLERE NEDSÆTTENDE ORD FOR KVINDER END FOR MÆND?

En rapport fra analysebureauet Analyse & Tal (2025), hvor man har gennemgået hadtale på danske facebooksider, viser at 22 % af alle hadefulde angreb går på køn. Størstedelen af de kønnede, hadefulde kommentarer i facebook-opslag, nemlig 73 %, er rettet mod kvinder, mens 27 % er rettet mod mænd. Kan denne forskel også aflæses i det danske ordforråd – har vi flere nedsættende udtryk for kvinder end for mænd i dansk?¹

I den engelsktalende del af verden er det flere gange blevet hævdet at der findes langt flere nedsættende betegnelser for kvinder end for mænd (Miller & Swift 1976, Sutton 1995, Stollznow 2024). Fx skriver Stollznow (2024) at der er ”et uforholdsmæssigt stort antal nedsættende ord for kvinder” (vores oversættelse). Og det hedder videre hos Stollznow at når man ser på ordforrådet af nedsættende udtryk i engelsk, bliver det tydeligt at der omvendt findes relativt færre nedsættende betegnelser for mænd. Tilsvarende henviser Sutton (1995: 283-284) til en undersøgelse af slangord i en amerikansk ordliste som viser at næsten 90 % af de ord der vedrører kvinder, beskriver kvinder på en negativ måde. Til sammenligning er 46 % af de ord der vedrører

¹ 68 % af de hadefulde kommentarer på danske facebooksider er skrevet af mænd, 32 % er skrevet af kvinder. Det kan måske forklare en del af den omtalte forskel. Dog kan mænds og kvinders hadefulde kommentarer jo også være rettet mod personer af eget køn. Dette forhold fremgår ikke af rapporten fra Analyse & Tal.

» mænd, negativt ladede. Det skal dog nævnes at en canadisk undersøgelse (James 1998) har fundet det modsatte: Da canadiske universitets-studerende blev bedt om at observere sprogbrug og komme i tanker om nedsættende betegnelser for kvinder og mænd, viste det sig at antallet af nedsættende udtryk der refererede til mænd, var højere end antallet af nedsættende ord for kvinder.

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE OM DE VÆRSTE ORD I TO GENERATIONER

Så hvordan ser det ud med vores ordforråd i dansk når det gælder nedsættende betegnelser

for kvinder og mænd? I en spørgeskemaundersøgelse fra 2012 (Rathje 2012) blev ældre respondenter (65-93 år) og unge respondenter (13-14 år) bedt om at angive de værste udtryk de kender. 17 % af de ældre respondenters svar tilhørte kategorien *skældsord*, mens hele 68 % af de unge respondenters svar tilhørte denne kategori. Ved *skældsord* forstås 'ord der bruges nedsættende om en person', og det er kun denne type ord vi omtaler her.²

I figur 1 nedenfor ses en rangliste over de hyppigst anførte skældsord i to generationer i den nævnte spørgeskemaundersøgelse (Rathje 2012):

Unge rangliste		Ældres rangliste	
1.	<i>luder</i>	1.	<i>luder</i>
2.	<i>kælling</i>	2.	<i>idiot</i>
3.	<i>bøsse</i>	3.	<i>svin</i>
4.	<i>so</i>	4.	<i>fuck you</i>
5.	<i>bitch</i>	5.	<i>mula³/fanden tage dig/mother fucker/labán</i>
6.	<i>fuck dig</i>		
7.	<i>idiot</i>		
8.	<i>perker</i>		
9.	<i>smatso</i>		
10.	<i>pikslikker/svin</i>		

Figur 1: De hyppigste skældsord nævnt af to generationer i spørgeskemaundersøgelse (Rathje 2012: 3).

2 De resterende udtryk som respondenterne havde angivet, var bandeord (Rathje 2012). Forskellen på bandeord og skældsord er at skældsord er rettet mod personer (fx *smatso*), mens bandeord ikke er (fx *for fanden*).

3 Ordet *mula* findes ikke i ordbøgerne, men eksempler på nettet viser at betegnelsen kan bruges om indvandrere, særligt med muslimsk baggrund. Måske er der tale om inspiration fra ordet *mullah* 'muslimsk teolog, retslærd og religiøs leder af lavere rang' (jf. *Den Danske Ordbog*), eller måske fra ordet *mulat* 'person af blandet sort og hvid afstamning' (*Den Danske Ordbog*). Det nedsættende udtryk *mula* anvendtes i den ene forfatters barndom i 1980'erne på Roskildeegnen.

Bemærkelsesværdigt ved de to ranglister i figur 1 er at de er præget af forholdsvis mange nedsættende ord for kvinder. I toppen af både de ældre respondenters og de unge respondenters rangliste ligger ordet *luder*, som traditionelt set bruges om kvinder, jf. *Den Danske Ordbog*: 'bruges som skældsord til eller om en kvinde'. Herudover er der blandt de hyppigst nævnte skældsord i den unge generation de kvindelige skældsord *kælling*, *so*, *bitch* og *smatso*, mens nedsættende ord for mænd på de unge respondenters rangliste kun udgøres af ét ord, nemlig *bøsse*.⁴

I det hele taget udgør nedsættende ord for kvinder hele 60 % af samtlige af de skældsord som de unge respondenter nævner i spørgeskemaundersøgelsen. Til sammenligning udgør nedsættende udtryk der traditionelt kun bruges om mænd (fx *trækkerdreng*), kun 12 % af de unges anførte skældsord. Nedsættende betegnelser for kvinder udgør hos de ældre respondenter 55 %, og de ældre nævner ingen skældsord der bruges udelukkende om mænd. I begge generationer synes det rapporterede ordforråd når det gælder nedsættende kønnede ord, altså at være større for kvinder end for mænd.

NEDSÆTTENDE ORD I DEN DANSKE ORDBOG

Resultatet af den ovennævnte spørgeskemaundersøgelse tyder altså på at der også i dansk er en overvægt af nedsættende ord for kvinder. Det har fået os til at undersøge ordinventaret i *Den Danske Ordbog* for at se om det samme mønster gør sig gældende her. Redaktionen på *Den Danske Ordbog* (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab) har været så venlig at stille udtræk

4 *Den Danske Ordbog* oplyser at *bøsse* både kan være neutralt og nedsættende, jf. også Rathje & Schack (2026).

af ordbogen til rådighed. Udtrækkene består af ord der er markeret med valøren "nedsættende" i ordbogen. Der findes givetvis nedsættende (kønnede) ord som ikke er med i *Den Danske Ordbog*, men vi tillader os her at betragte ordbogens inventar af ord som repræsentativt for ordforrådet som sådan. Desværre for vores undersøgelse er det ikke alle nedsættende ord i ordbogen som har valøren "nedsættende", bl.a. fordi man fra redaktionens side traditionelt har regnet markeringen for overflødig hvis det allerede af ordforklaringen fremgår at ordet er nedsættende, eller hvis der er tale om slang.⁵ Det betyder for vores undersøgelse at vi fx ikke har fået de nedsættende, kønnede ord *bitch* og *vatpik* med, eftersom disse ikke har markeringen "nedsættende". Uanset disse forbehold mener vi dog at *Den Danske Ordbogs* inventar af nedsættende kønnede ord giver et godt indblik i forholdene i dansk.

Vi modtog et udtræk af ord med markeringen "nedsættende" fra *Den Danske Ordbogs* redaktion i maj 2021 og igen i november 2025. Udtrækket fra 2021 er vores primære datasæt i artiklen her, mens det nye udtræk fra 2025 tjener til at tjekke om der er sket ændringer siden det første udtræk.

Kategorisering

Udtrækket af nedsættende ord i *Den Danske Ordbog* (fra 2021) består af en liste på 927 ord.⁶ 8 af disse ord havde hele 2 nedsættende betydninger, hvorfor vi samlet set går ud fra 935 nedsættende ord(betydninger). De 935 ord med

5 Personlig kommunikation med redaktør af *Den Danske Ordbog* Lars Trap-Jensen, januar 2026. Redaktionen oplyser desuden at man i øjeblikket er i gang med en revision af såvel inventaret som brugen af disse markører.

6 Ved en fejl var nedsættende flerordsudtryk (fx *forsuttet bolsje*) ikke kommet med i første udtræk, og vi har derfor frasorteret disse i andet udtræk.

» valøren "nedsættende" i *Den Danske Ordbog* har vi inddelt i de fem nedenstående kategorier og kodet med en markør der svarede til kategorien (hhv. 0, 1, k1, m1, 2):

0	= om ikkeperson (omfatter substantiver (fx <i>bananrepublik, gøgl, knækprosa</i>), adjektiver (fx <i>skrabet, kommunal, antikveret</i>) og verber (fx <i>fifle, krejle, lefle</i>))
1	= akønnet om person (omfatter substantiver (fx <i>fremmedarbejder, københavnersnude, jødesmovs</i>) og adjektiver (fx <i>barnagtig, fedtet, ordinær</i>))
k1	= kønnet om kvinde (omfatter substantiver (fx <i>bimbo, møgfisse, rejekælling</i>) og adjektiver (fx <i>konet, billig, mandhaftig</i>))
m1	= kønnet om mand (omfatter substantiver (fx <i>bøsserøv, tøffelheld, tøsedreng</i>) og adjektiver (fx <i>bøsset, kvindagtig</i>))
2	= ikke nedsættende (hvor ordet <i>nedsættende</i> indgår i opslaget, men ikke beskriver opslagsordet (fx <i>khoikhoi</i> ⁷))

Figur 2: Nedsættende ord i *Den Danske Ordbog* fordelt på kategorier.

De nedsættende ord fra ordbogen er blevet kategoriseret ud fra formuleringen i ordbogens betydningsangivelse. Står der fx '**kvinde** som tilbyder samleje og andre seksuelle ydelser mod betaling' (ved opslagsordet *luder*), har vi kategoriseret udtrykket som "kønnet om kvinde" (k1), og tilsvarende har vi kategoriseret fx *bøsserøv* som "kønnet om mand" (m1) eftersom der i dette ords betydningsangivelse ligeledes var anvendt en kønnet formulering: 'homoseksuel **mand**'. Hvis der derimod ikke er angivet en kønnet beskri-

velse, som i fx '**person** der (midlertidigt) bor og arbejder i et andet land end det vedkommende stammer fra' (opslagsordet *fremmedarbejder*), er det pågældende udtryk kategoriseret i en af de tre øvrige ikkekønnede kategorier (her 1).

Frekvens

I tabel 1 er de nedsættende ord fra *Den Danske Ordbog* fordelt på hver af de ovenstående kategorier og talt op ift. frekvens:

Kategori	Antal	Procent
0 = om ikkeperson	340	36,4 ⁸ %
1 = akønnet om person	463	49,2 %
k1 = kønnet om kvinde	81	8,7 %
m1 = kønnet om mand	48	5,1 %
2 = ikke nedsættende	3	0,3 %
I alt	935	100 %

Tabel 1: Nedsættende ord i *Den Danske Ordbog* fordelt på kategorier og opgjort ift. frekvens.

7 Under opslaget *khoikhoi* i *Den Danske Ordbog* optræder ordet *nedsættende* i ordbogens oplysninger om sprogbrugen: "ordet er neutralt i modsætning til det forældede og undertiden nedsættende *hottentot*".

8 Alle tal er afrundet til én decimal.

I denne artikel er vi jo interesserede i nedsættende ord som er kønnede, og i tabel 1 hæfter vi os derfor ved de nedsættende ord der bruges om hhv. kvinder og mænd (k1 og m1). Som det fremgår af tabel 1, er der 81 ord blandt de nedsættende ord i *Den Danske Ordbog* der bruges om kvinder, dvs. 8,7 % (fordelt på 76 substantiver og 5 adjektiver), og 48 nedsættende ord om mænd, dvs. 5,1 % (fordelt på 46 substantiver og 2 adjektiver). Og forskellen på antallet af nedsættende ord om kvinder og mænd i *Den Danske Ordbog* på tidspunktet for udtrækket er statistisk signifikant ($p < 0,01$ (chi i anden-test)). Det betyder at der er signifikant flere nedsættende ord for kvinder i ordbogsinventaret i *Den Danske Ordbog* end for mænd, og at vi altså ud fra denne opgørelse kan sige at vi i dansk har et større vokabular når det gælder om at nedgøre kvinder, end hvis det var mænd der skulle nedgøres.

Som nævnt har vi i denne undersøgelse taget udgangspunkt i udtrækket fra 2021, men vi har som sagt også et nyt udtræk fra 2025, der giver os mulighed for at se om resultatet, dvs. at der er signifikant flere nedsættende ord for kvinder ift. mænd i *Den Danske Ordbog*, stadig holder. Og ikke mindst om der i løbet af de knap 5 år mellem de to udtræk fra ordbogen er sket en udvikling. 2025-udtrækket indeholder 974 nedsættende ord, så der er altså sket en samlet stigning på 39 flere opslagsord der i ordbogen er markeret med "nedsættende". Fra 2021-udtrækket til 2025-udtrækket er der 12 ord der ikke længere figurerer som nedsættende (fx *kommunal*). Ift. køn er der ikke nogen "kvindeord" som er røget ud eller ikke længere er nedsættende, mens "mandeordet" *karl* har fået fjernet sin markering som "nedsættende" i udtrækket fra 2025. Omvendt er der 51 flere ord som i det nyeste udtræk har mærkatet "nedsættende" ift. det tidligere udtræk fra 2021. Det er ord som enten er nye i ordbogen (fx

boomer), eller som nu, dvs. i 2025, regnes for nedsættende i modsætning til i det tidligere udtræk (fx *mongol*).

Kigger vi på de ord der som noget nyt har fået valøren "nedsættende", og samtidig er kønnede, er der tilføjet et enkelt "mandeord", nemlig *fuckboy*, og 7 nye nedsættende opslagsord der bruges om kvinder: *finke*, *frigid*, *hunkønsvæsen*, *møglækelling*, *møgluder*, *pulverheks* og *trunte*. Samlet set er der dermed samme antal nedsættende ord for mænd i 2021 og 2025, mens der er kommet 7 udtryk mere i ordbogen for kvinder. Og da dette øger forskellen på kønnene, dvs. at der i 2025 er endnu flere nedsættende udtryk for kvinder i *Den Danske Ordbog*, bekræfter 2025-udtrækket resultatet baseret på 2021-dataene: Der er flere nedsættende ord for kvinder end for mænd i det danske ordbogsinventar, og den statistisk signifikante forskel mellem kønnene er blevet større i 2025 ($p < 0,001$).

Kønnede normer

Og hvad er det så kvinder ikke må være når man ser på hvilke nedsættende ord der bruges om dem i ordbogen? Hvilke egenskaber kan man bruge til at nedgøre kvinder med, og hvilke kønnede normer afspejler dette? Kvinden som skrap, højt-råbende og vred er den kategori af nedsættende betegnelser for kvinder som *Den Danske Ordbog* indeholder flest af. Det drejer sig om de nedsættende ord *harpe*, *havgasse*, *hejre*, *kælling*, *matrone*, *strigle*, *rappenskralde*, *rejekælling*, *rivejern* og *skrappedulle*. I 2025 er *pulverheks* yderligere tilføjet i denne kategori.

Hvis man skal dømme ud fra ordbogens inventar af nedsættende udtryk om kvinder, er det også en kønsnorm at kvinder ikke må være løse på tråden eller udfordrende. Her har ordbogen næstfleste nedsættende ord om kvinder: *ho*,

» *rundetrunte, billig, dulle, fisselette, let, luder, tæve* og *tøs*. Men normen foreskriver også at kvinder skal være smukke, unge og slanke, og der er derfor også en del nedsættende ord for kvinder der er grimme, gamle, tykke og store: *konet, kvabso, matrone, smatso, ko, skude, sæk, tudse, hattedame*. Desuden skal kvinder helst heller ikke være udfordrede på intelligensen: *bimbo, smatso, gås, ko*.

Måske især i ældre tid er det blevet påtalt hvis en kvindes hygiejne ikke var tilstrækkelig, med nedsættende ord som *smatso, kvabso, so*, mens vi i dag nok bare kender disse betegnelser som nogle der går på om kvinder er lede og ubehagelige, ligesom betegnelserne *mær, sæk og møgfisse*. I 2025-udtrækket har *møgluder, møgkælling* og *finke* som nævnt fået markøren "nedsættende", og de kan tilføjes denne kategori, mens de i 2025-udtrækket tilføjede ord *trunte* og *hunkønsvæsen* bruges nedsættende om kvinder generelt, dvs. uden nogen medbetydninger.

Kvinder skal også leve op til normerne om at være en god mor. Ellers kan de få betegnelsen *ravnemor*. Hvis kvinder omvendt går for meget op i morrollen, kan de høre for det med udtrykket *moderdyr*. Kvinder skal heller ikke være for følsomme og risikere betegnelserne *tudemarie, tudeprinsesse, tudesidse*, men på den anden side kan det også være at gå imod kønsnormerne hvis kvinder træder uden for den stereotypiske, traditionelle kvinderolle og får det nedsættende mærkat *mandhaftig* sat på sig. Endelig kan kvinden som sexobjekt blive kaldt *fisse*, mens hun risikerer at få betegnelserne *narrefisse* og *frigid* (sidstnævnte fra 2025-udtrækket) brugt om sig hvis hun ikke har lyst til sex. Det er ikke nemt at leve op til alle idealer om hvad en kvinde bør være, på én gang.

Selvom der ikke er nær så mange skældsord i *Den Danske Ordbog* der kan bruges om mænd

som om kvinder, er det alligevel interessant at se på hvilke normer der kan udledes ved at kigge på hvilke ord man har til rådighed hvis man skal nedgøre mænd. Der er absolut flest nedsættende ord i ordbogen der kan placeres i kategorien 'manden som en der mangler styrke og mod'. Det er altså åbenbart de vigtigste egenskaber at være i besiddelse af som mand hvis man skal dømme ud fra inventaret af nedsættende ord i *Den Danske Ordbog*. Synes nogen at en mand mangler disse egenskaber, kan de bruge ord som: *slapsvans, tudeprins, tøsedreng, tøffelheld, duksedreng, slipsedreng, jordemodermand* og *kagekone*. De sidste to skældsord kræver nok en forklaring i vore dage: *Jordemodermand* betyder 'mand hvis kone er udearbejdende, og som lader sig forsørge af hende', og *kagekone* brugt om en mand betyder 'slap, svag og uselvstændig mand'.

Den kategori der indeholder næstflest nedsættende ord om mænd, er ord der har med homoseksualitet at gøre: *bøssekarl, bøsserøv, bøsset, svans, bagbordsindianer*. Hvor normen dikterer at kvinder helst skal være unge, viser de nedsættende ord om unge mænd i ordbogen at mænd modsat helst skal være erfarne: *drengerøv, hanekylling, knøs, karl*. Den nedsættende markør ved ordet *karl* er som nævnt fjernet i 2025-udtrækket fra ordbogen.

Ud fra de nedsættende ord i ordbogen om mænd fremstår det lidt tvetydigt hvor interesse-rede i sex normen tilsiger at mænd bør være: På den ene side findes der en del nedsættende ord om liderlige mænd, nemlig *buk, horebuk, liderbasse, galan* og *fuckboy* (sidstnævnte er kommet til i udtrækket fra 2025), men på den anden side også det rammende udtryk *skuffejern* om en mand der har problemer med potensen. Endelig er det ud fra de nedsættende ord i ordbogen vigtigt at mænd ikke er små – *mandsling, pusling* – ligesom kvinder som nævnt omvendt ikke må være store.

Og mænd må ud fra ordinventaret i *Den Danske Ordbog* heller ikke være feminine (*kvindagtig*), på samme måde som kvinder ikke må være maskuline (*mandhaftig*). På den måde er der lighed for kønnene, bare med omvendt fortegn.

I en ældre undersøgelse af engelske nedsættende ord for kvinder (rapporterede og observerede, James 1998) blev de følgende normkategorier fundet (med faldende hyppighed): 1) promiskuøs/prostitueret/seksuelt aggressiv, 2) betegnelser der ikke nedgør en bestemt egenskab, men som generelt opfattes af kvinder som nedværdigende, 3) uattraktiv/overvægtig, 4) behandler andre dårligt, 5) uintelligent/dum, 6) maskulin/lesbisk, 7) seksuelt kold/utilgængelig. Disse normkategorier er i høj grad de samme som vi har fundet i de nedsættende udtryk for kvinder i *Den Danske Ordbog* (bortset fra kvinden som skrap og vred, der ikke nævnes i de engelske data), og det viser os at normerne for socialt accepteret adfærd mht. kvinder er forholdsvis universelle (i den vestlige kultur). Det kan desuden tilføjes at de nedsættende udtryk som kvinder i internationale undersøgelser oplever som mest krænkende, er de udtryk der går på det promiskuøse (Kremin 2017, Bendixen & Gabriel 2013, James 1998, Preston & Stanley 1987). Samtidig vurderes nedsættende udtryk for at kvinder er seksuelt afvisende dog også af kvinder som særligt sårende. Dette paradoks har fået James (1998) til at konkludere at det afspejler at kvinder vurderes ud fra i hvilken grad de lever op til heteroseksuelle mænds behov og ønsker (James 1998: 404).

James' (1998) undersøgelse af nedsættende ord for mænd i engelsk viste de følgende kategorier (faldende hyppighed): 1) behandler andre dårligt, 2) uintelligent/dum, 3) svag i karakter/som en kvinde/homoseksuel, 4) promiskuøs, 5) socialt akavet/inkompetent, 6) manglende præstati-

onsevne, 7) fysisk svag. Også her genfinder vi temaerne fra vores danske undersøgelse af inventaret af nedsættende ord i *Den Danske Ordbog*. Undersøgelser viser i øvrigt at (engelsksprogede) mænd oplever nedsættende ord der går på homoseksualitet, som mest krænkende (Kremin 2017, Bendixen & Gabriel 2013, Brown & Alderson 2010, James 1998, Preston & Stanley 1987, Saucier et al. 2015).

AFSLUTNING

Vores undersøgelse af nedsættende, kønnede ord har vist at der i dansk findes flere nedsættende betegnelser for kvinder end for mænd, både når man ser på respondenters angivelser af skældsord i en spørgeskemaundersøgelse og på inventaret af nedsættende ord i *Den Danske Ordbog*. Forskellen bekræftes altså i to datatyper (hhv. selvrapporterede og leksikografiske) og er ikke blevet mindre i perioden fra 2021 til 2025, hvor antallet af nedsættende udtryk for kvinder i det undersøgte ordbogsinventar er steget yderligere, mens antallet af nedsættende betegnelser for mænd er uændret. Samtidig viser undersøgelsen at de nedsættende kønnede ord i høj grad er knyttet til bestemte normer for socialt accepteret adfærd, hvor kvinder især sanktioneres (sprogligt) for at være vrede, seksuelt aggressive og fysisk uattraktive. For mænd retter de nedsættende betegnelser sig primært mod manglende styrke, mod og maskulinitet. Disse mønstre stemmer overens med internationale undersøgelser som viser at kønsspecifikke skældsord fungerer som redskaber til regulering af kønnenes adfærd – men yderligere også kan være med til at forme samfundets opfattelser af maskulinitet og feminitet (James 1998, Kremin 2017).

REFERENCER:

- Analyse & Tal (2025). *Angreb & had i den offentlige debat på Facebook*, København, <https://www.ogtal.dk/assets/files/Angreb-og-had-i-den-offentlige-debat-paa-Facebook.pdf>.
- Bendixen, Mons & Ute Gabriel (2013). Social judgment of aggressive language: Effects of target and sender sex on the evaluation of slurs. I: *Scandinavian Journal of Psychology*, 54(3), 236-242.
- Brown, Tyler Lloyd & Kevin G. Alderson (2010). Sexual identity and heterosexual male students' usage of homosexual insults: An exploratory study. I: *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 19(1/2), 27-42.
- Den Danske Ordbog*: <https://ordnet.dk/ddo>.
- James, Deborah (1998). Gender-linked derogatory terms and their use by women and men. I: *American Speech*, 73(4), 399-420.
- Kremin, Lena V. (2017). Sexist swearing and slurs. Responses to gender-directed insults. I: *LingUU*, 1, 18-25.
- Miller, Casey & Kate Swift (1976). *Words and Women: New Language in New Times*. Garden City, NY: Anchor/Doubleday.
- Preston, Kathleen & Kimberley Stanley (1987). "What's the worst thing...?" Gender-directed insults. I: *Sex Roles*, 17(3-4), 209-219.
- Rathje, Marianne (2012). *Luder og laban*. De grimme ord i to generationer. I: *Nyt fra Sprognævnet 2012/2*, 1-8.
- Rathje, Marianne & Jørgen Schack (2026). *Bøsse*. I: *Nyt fra Sprognævnet 2026/1*, 17-20.
- Saucier, Donald A., Derrick F. Till, Stuart S. Miller, Connor J. O'Dea & Emma Andres (2015). Slurs against masculinity: Masculine honor beliefs and men's reactions to slurs. I: *Language Sciences*, 52, 108-120.
- Stollznow, Karen (2024). Sluts, Bitches, and Battle-axes: women and insults. *Cambridge Core Blog*, 15.11.2024 <https://www.cambridge.org/core/blog/2024/11/15/sluts-bitches-and-battle-axes-women-and-insults/?utm> (besøgt 23.1.2026).
- Sutton, Laurel A. (1995). Bitches and skankly hobags: the place of women in contemporary slang. I: Kia Hall & Mary Bucholtz (red.): *Gender articulated. Language and socially constructed self*. London: Routledge, 279-296.

-inder, -tricer, -øser mv.

Om substantiver med feminine afledningsendelser i *Retskrivningsordbogen*

I 1962 fastslog Dansk Sygeplejeråd at "en udøver af sygeplejegerningen er en *sygeplejerske*, uanset køn" (Jarvad 1995: 50). I dag, 64 år senere, er det ukontroversielt for de fleste at også mænd kan være *sygeplejersker*.

JØRGEN SCHACK
(f. 1961), er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

MARIANNE RATHJE
(f. 1973), er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

EN DA DANSK SYGEPLEJERÅD

fremsatte sit forslag om at bruge denne titulatur for begge køn, var det langtfra ukontroversielt. I 1961 bemærkede den daværende formand for Dansk Sprognævn, Paul Diderichsen, følgende i et brev fra Sprognævnet til Indenrigsministeriet: "Det er hidtil uset at den fælles titel er et ord som klart udtrykker hunkøn, og det er derfor i strid med almindelig dansk sprogbrug når *sygeplejerske* bruges om mænd, specielt må tiltaleformen hr. sygeplejerske virke burlesk" (citeret efter Jarvad 2014: 219). Brugen af et ord med endelsen *-ske* om både kvinder og mænd er da også et enestående eksempel, og den nyere brug af *sygeplejerske* om også mandlige udøvere af faget er ekstra interessant fordi den opstod i en tid hvor brugen af endelser som udtrykker hunkøn, var under hastig afvikling.

ORD MED FEMININE ENDELSER I RETSKRIVNINGSORDBOGEN

I den seneste udgave af *Retskrivningsordbogen* (herefter: RO 2025) finder man knap 100 ord der er forsynet med en endelse som angiver at den person eller (i sjældne tilfælde) det dyr som ordet betegner, er af hunkøn (om de enkelte endelsers etymologi, se Rathje & Isen 2024).

ORD MED ENDELSEN *-INDE*

Størsteparten af ordene med feminine endelser, i alt 49, ender på *-inde*. En del af disse ord er stadig almindelige og vistnok upåfaldende for de fleste sprogbrugere, fx *elskerinde*, *grevinde*, *heltinde*, *svigerinde*, *veninde*, *værtinde*.

» Andre bruges stadig i et vist omfang, nok især af de lidt ældre sprogbrugere, bl.a. betegnelser for udøvere af visse kunstneriske professioner, fx *sangerinde* og *skuespillerinde*. Rathje & Isen (2024) har undersøgt sprogbrugernes holdninger til ordene *lærerinde*, *skuespillerinde*, *sangerinde* og *veninde*, og det viser sig, ikke overraskende, at undersøgelsens unge respondenter (18-30 år) har en mere negativ holdning til disse ord end de ældre respondenter (61-70 år). Ordet *veninde* adskiller sig i øvrigt fra *lærerinde*, *skuespillerinde* og *sangerinde* på ét bestemt punkt; det lader nemlig til at "et afgørende aspekt i forbindelse med om man bruger ordparret *ven/veninde*, ikke nødvendigvis har med køn at gøre, men med hvilken relation man har til hinanden" (Rathje & Isen 2024: 17). Brugen af *veninde* afspejler altså, i modsætning til brugen af fx *skuespillerinde*, ikke nødvendigvis udelukkende referentens køn, men kan også afspejle graden af intimitet i en relation: *Veninde* er for nogle unge mere intimt (dvs. udtrykker en højere grad af nærhed) end *ven*.

Enkelte af ordene på *-inde* kan i dag virke noget bedagede fordi de tilsvarende ord uden endelsen *-inde* stort set er blevet enerådende, fx *bestyrerinde* > *bestyrer*, eller fordi kvinder ikke længere omtales og tituleres ud fra deres ægtemænds profession eller position i samfundet, fx *konsulinde*, *pastorinde*. I historiske kontekster fungerer altmodisch klingende ord som de sidstnævnte selvfølgelig stadig glimrende; hvem husker ikke konsulinde Holm fra Matador? Tilbage har vi en lille gruppe ord som betegner kvindelige skikkelser fra litteraturen og kulturhistorien, fx *hyrdinde*, *præstinde*, *vestalinde*. Sådanne kulturhistorisk vigtige ord synes ikke at have nogen udløbsdato. Kønnen er her væsentligt, og i et tilfælde som *vestalinde* (en præstinde i antikkens Rom; i overført betydning: kysk kvinde) findes der ikke noget leksikalsk mandligt modstykke. En

tilsvarende langtidsholdbarhed er kendetegnende for visse ord i de følgende grupper.

ORD MED ENDELSEN **-SKE**

Den næststørste gruppe af ord med feminine afledningsendelser er ordene på *-ske*. Dem er der 25 af i RO 2025. Kun enkelte af dem er stadig gængse, nemlig *sundhedsplejerske*, *sygeplejerske* (med sammensætninger som *afdelingssygeplejerske* og *skolesundhedsplejerske*) og – i nogen grad – *syerske*. Resten af ordene på *-ske* vil de fleste nok opfatte som gammeldags, og da der ikke er tale om kulturhistorisk vigtige ord (a la *præstinde* ovenfor), kunne de nok undværes i **en ordbog** som primært skal beskrive "rigssprogets almindelige ordforråd". Det gælder ord som fx *indehaverske*, *kassererske*, *naboerske*, *tiggerske*.

ORD MED ENDELSERNE **-ESSE, -ETTE, -INE, -ISSE, -TRICE OG -ØSE**

De sidste ca. 25 ord med feminine afledningsendelser i RO 2025 er ord som ender på *-esse*, *-ette*, *-ine*, *-isse*, *-trice* og *-øse*. Ordene på *-esse* er i det store og hele stadig levende; det gælder fx titler som *prinsesse* og *komtesse* og professionsbetegnelsen *stewardesse*. Et enkelt ord er i ordbogen forsynet med brugsmarkøren "ældre", nemlig *maitresse* (elskerinde).

-ETTE

Af ordbogens fire ord på *-ette* er kun *brunette* stadig forholdsvis almindeligt. Ordet er som bekendt modstykket til *blondine* (se nedenfor), men har ikke samme kedelige bibetydninger som det sidstnævnte ord kan have (jf. *Den Danske Ordbog*: "kvinde med naturligt lyst hår eller med afbleget hår – forbindes ofte med ungdom og skønhed, med seksualitet eller med dumhed.") De resterende tre ord, *kokette* (letlevende ung

kvinde), *soubrette* (ung, slagfærdig kammerpige i et teaterstykke e.l.) og *suffragette* (engelsk kvindesagsforkæmper fra begyndelsen af 1900-tallet) er enten historiske eller litterære. Et enkelt ord ender på *-let*, som egentlig er en engelsk diminutivendelse, nemlig *starlet* (ung skuespillerinde som er kendt for sit gode udseende snarere end sit skuespillertalent). Det er sigende for det traditionelle kvindesyn at dette og flere andre ord med en nedsættende valør ikke har noget mandligt modstykke.

-TRICE

Ordene på *-trice* er for størstedelens vedkommende både sjældne og forældede, fx *aktrice* (skuespillerinde, markeret som "ældre"), *defektrice* (ældre betegnelse for en kvindelig apoteksassistent). Ord som *ekspeditrice* og *servitrice* kan stadig høres hos ældre sprogbrugere. I de allerfineste kredse kan man endnu skelne mellem *protektorer* og *protekttricer*, men i dag bruges *protektor* undertiden også om kvinder, selv kongelige kvinder.

-INE

Kun et par af ordene på *-ine* hører til det almindelige ordforråd, nemlig *kusine* og *blondine*. I jobannoncer kan man stadig støde på ordet *piccoline*, selv om det i mange år har været ulovligt at angive at der søges efter eller foretrækkes personer af et bestemt køn. Også *studine* bruges stadig i et vist omfang, men det har ofte en spøgende eller lidt kælen valør. *Konkubine* (elskerinde) er ligesom *maitresse* markeret som "ældre"; begge bruges kun om historiske forhold. Ordet *abonnine* (kvindelig abonnent, især om ældre kvinde med sæsonkort til Tivoli) er født som et spøgende ord.

-ISSE

Ordbogens to ord på *-isse*, *abbedisse* og *diakonisse*, er sjældne, men lever i bedste velgående. I

tilfældet *abbedisse* (forstanderinde for et nonnekloster) er kønnet jo nok så væsentligt. *Diakonisser* kan i dag også kaldes *diakoner* ligesom deres mandlige kolleger, men det er så vidt vi kan skønne, stadig almindeligt at skelne sprogligt mellem kønnene i dette tilfælde.

-ØSE

Endelig er der *-øserne*. Dem er der fire af i RO 2025: *intimmassøse*, *massøse*, *millionøse* og *suffløse*. Ordene bruges stadig i et vist omfang; de to førstnævnte vel fordi kønnet her – ligesom i tilfældet *elskerinde* – kan spille en væsentlig rolle. I teaterkredse kan der stadig skelnes mellem *sufflører* og *suffløser*, men vistnok især i beskrivelser af lidt ældre forhold. Ordet *millionøse* (kvindelig millionær) er ifølge *Den Danske Ordbog* oprindelig en spøgende dannelses til *millionær*, i analogi med bl.a. *massøse* og *suffløse*, og i aviserne optræder det da også ofte i lettere spøgende omtaler af personer i film, tv og romaner, fx "Den excentriske millionøse [Erna Hamilton] er en af mine yndlingskarakterer" (Berlingske 26.5.2019).

ÆNDRINGER FRA 1955 TIL I DAG

Som det er fremgået, er nogle af RO 2025's ord med feminine afledningsendelser mere eller mindre forældede (og uden tydelig kulturhistorisk værdi), og de kunne derfor nok tages ud af ordbogen uden at mange ville savne dem. Det er dog ikke sådan at retskrivningsordbogsredaktører nærer modvilje mod at rydde op i afdelingen for *-esser*, *-inder*, *-tricer* osv. Det er faktisk sket løbende siden 1955, hvor Sprognævnet blev oprettet og overtog ansvaret for at redigere og udgive *Retskrivningsordbogen*. *Retskrivningsordbogen* fra 1955 (RO 1955), som var færdigredigeret da Sprognævnet overtog opgaven, indeholder et stort antal ord af den her omtalte type, og

» mange af dem er helt forældede i dag. Ca. 110 af disse ord optræder ikke i RO 2025. Langt de fleste (knap 100) af de udgåede ord ender på *-inde* og *-ske*.

-INDE I RO 1955

Blandt de udgåede ord på *-inde* er der mange indbyggerbetegnelser og betegnelser for kvindelige medlemmer af forskellige folkeslag, fx *finlænderinde*, *italienerinde*, *spanierinde*; *københavnnerinde*, *pariserinde*; *jødinde*, *mulatinde*. *Pariserinde* bruges stadig af og til, bl.a. i omtaler af personer i film mv., fx "I en af sine seneste film, 'Gensynet', spiller Deneuve en aldrende pariserinde, der lever livet" (Politiken 21.10.2018). *Jødinde* bruges ikke længere om nutidige forhold, men mange kender ordet fra litteraturen, fx *jødinden* (ikke *jøden*) *Rebecca* fra Walter Scotts roman *Ivanhoe*. Resten af de ovennævnte ord virker vel decideret gammeldags. Derudover drejer det sig mest om betegnelser for udøvere af forskellige professioner, fx *damefrisørinde*, *telefonistinde*, og betegnelser som angiver ægteemandens profession, fx *generalinde*, *professorinde* (jf. *konsulinde* og *pastorinde* ovenfor).

-SKE I RO 1955

Størsteparten af de udgåede ord på *-ske* er professionsbetegnelser, fx *bogholderske*, *ledvogterske*, *strikkerske*. Af andre ord kan nævnes *genboerske* (jf. det omtrent lige så forældede *naboerske* i RO 2025), *husejerske*, *landstrygerske*, *livsledsagerske*. Kun det sidstnævnte ord bruges stadig i et vist omfang, vel fordi det her kan være væsentligt at fremhæve personens køn.

-ETTE, -INE, -TRICE OG -ØSE I RO 1955

Tilbage blandt de udgåede ord har vi en lille håndfuld på *-ette*, *-ine*, *-trice* og *-øse*. Ordet *pjerrette* (kvindeligt modstykke til *pjerrot*, kvinde

i pjerrotkostume) savner vel de færreste. Derimod kunne det emnemæssigt nærtbeslægtede *kolumbine* (munter ung kvindetype i den italienske maskekomedie) egentlig have samme ret til at blive stående i ordbogen som de andre sjældne, men langtidsholdbare kulturhistoriske ord der er nævnt ovenfor. Mange kender *kolumbine* brugt som proprium fra forestillinger i Tivolis pantomimeteater, hvor *Kolumbine* optræder som Harlekins kvindelige modstykke (og substantivet *harlekin* står faktisk i RO 2025). De udgåede ord på *-trice* og *-øse* er overvejende professionsbetegnelser, fx *billettrice*, *restauratrice*; *brodøse*, *filmøse*. Ifølge *Ordbog over det danske Sprog* (bind 4, 1922) er *filmøse* (filmskuespillerinde) især blevet brugt spøgende. Vi gætter på at det har haft omtrent samme valør som *starlet* har i dag.

EN NATURLIG UDVIKLING

Som det er fremgået, er der blevet luget grundigt ud i *Retskrivningsordbogens* inventar af ord med feminine afledningsendelser, og i den næste udgave af ordbogen vil der måske være færre end i den nuværende. De fleste sprogbrugere vil sikkert opfatte denne udvikling som naturlig – størsteparten af de ovennævnte ord på *-inde*, *-ske* osv. er jo gået af brug og hører derfor ikke hjemme i en ordbog hvis ordstof primært skal afspejle rigssprogets almindelige ordforråd (jf. ovenfor). Det er interessant at afviklingen af sådanne ord til fordel for en kønsneutral brug af de tilsvarende ordformer uden en feminin afledningsendelse (*bestyrerinde* > *bestyrer* osv.) finder sted samtidig med at vi sprogbrugere og/eller ordbøgerne indfører alternativer til en del af de personbetegnelser som ender på *-mand*, fx *ophavskvinde* som alternativ til *ophavsmand*. En del ord på *-mand* får derudover et kønsneutralt alternativ der ender på *-person*, og vi har i sådanne tilfælde tre muligheder ifølge *Retskrivnings-*

ordbogen, fx *talskvinde/talsmand/talsperson* (læs mere om denne udvikling i Andersen 2024 og 2025, Kirchmeier 2021 og Rathje & Isen 2024).

LITTERATUR

- Andersen, Margrethe Heidemann (2024). 'Finanskvinde', 'karrieremand' og 'gerningsperson'. I: *Nyt fra Sprognævnet 2024/1*, s. 2-5.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2025). 'Afholdskvinde', 'anerkvinde' og 'redningskvinde' – hvorfor skal sådanne ord være i *Retskrivningsordbogen*? I: *Nyt fra Sprognævnet 2025/1*, s. 18-22.
- Den Danske Ordbog: <https://ny.ordnet.dk/ddo/>.
- Jarvad, Pia (1995). *Nye ord - hvorfor og hvordan?* Gyldendal, København.
- Jarvad, Pia (2014). *Spørg om sprog – 40 år i Sprognævnets tjeneste*. Dansk Sprognævnets skrifter 44. Dansk Sprognævn, København.
- Kirchmeier, Sabine (2021). Ikke en kinapersons chance? Om sammensætninger med mand, kvinde og person. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.): *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021*. Dansk Sprognævnets skrifter 52. Dansk Sprognævn, Bogense, s. 197-207.
- Rathje, Marianne & Lea Elias Isen (2024). 'Sangerinde', 'bedemand' og 'forperson'. Holdninger til kønnede endelser i dansk. I: *Nyt fra Sprognævnet 2024/3*, s. 2-21.
- RO 1955 = *Retskrivningsordbog*. Udgivet af Dansk Sprognævn. Gyldendal, København.
- RO 2025 = *Retskrivningsordbogen 5.1*. Redigeret og udgivet af Dansk Sprognævn. <https://ro.dsn.dk/>.

VIDSTE DU ...

... at bogstavet *ü* alfabetiseres som *y*, *ä* som *æ*, *ö* som *ø*, *ð* som *d*, *þ* som *th*, mens fransk *œ* (sammenskrevet *o* og *e*) alfabetiseres som *o + e*?

Hvis den eneste forskel på to ord er at det ene skrives med fremmede bogstaver (fx *ü*, *ä*, *ö*) og det andet med almindelige bogstaver (fx *y*, *æ*, *ø*), kommer formen med "almindeligt" bogstav først, fx *Schytt* – *Schütt*.

Ved alfabetiseringen ses der bort fra accenter, således at fx *é*, *è* og *ë* alfabetiseres som *e*, og *ç* og som *c*. Hvis den eneste forskel på to ord er at det ene skrives med accent og det andet uden, kommer formen uden accent først, fx *morter* – *mortér*, *Ree* – *Rée*.

Du kan læse mere om alfabetisk rækkefølge i *Retskrivningsordbogen* § 4.

Grundigt nysgerrig

FESTSKRIFT TIL EVA SKAFTE JENSEN PÅ 60-ÅRS DAGEN 9. MARTS 2026

Redaktion: Margrethe Heidemann Andersen, Tanya Karoli Christensen, Johanne Niclasen Mortensen, Peter Juul Nielsen, Marianne Rathje, Jørgen Schack

ENIORFORSKER, DR. PHIL.

EVA SKAFTE JENSEN fyldte

60 år 9. marts 2026. Det markerer

Dansk Sprognævn med udgivelsen

af festskriftet *Grundigt nysgerrig*, der indeholder en lang række fagligt stærke og forskningsmæssigt aktuelle artikler om dansk kultur, sprog og sprogbrug, skrevet af ansatte fra forskningsmiljøer i Danmark såvel som i udlandet. Festskriftets faglige indhold spænder vidt – fra artikler om semiotisk analyse af dansk kasus til generative argumenter for VP-generering af subjekter, fra historiske studier af sætningens yderpladser til funktionelle undersøgelser af sætningsadverbia-ler i interaktion. Dertil kommer artikler om ordforrådsstudier og navneforskning, om retskrivningsregler og sprogformidling, om korpusstruktur og emoji-pragmatik, om tekst-tolkning og tegnsætning og meget mere.

Udgivelsesdato: 9. marts 2026

ISBN: 978-87-89410-94-4

Dansk Sprognævn skrifter 56

ISSN: 0415-0155

Sider: 648

Vejledende pris: 399 kr. inkl. moms

Bogen kan købes hos boghandleren

Kontakt

Margrethe Heidemann Andersen

mobil: 33 74 74 01

mail: heidemann@dsn.dk

Johanne Niclasen Mortensen

mobil: 33 74 74 03

mail: jnm@dsn.dk

Forlagskontakt

Kirsten Lindø Dolberg-Møller

mobil: 33 74 74 17

mail: kld@dsn.dk

Et utilfredst barn eller et utilfreds barn

?

Jeg er i tvivl om om det hedder *et utilfredst barn* eller *et utilfreds barn*. Det bør vel være *et utilfredst barn* fordi *barn* jo er intetkøn, men jeg synes ikke formen uden *-t*, altså *et utilfreds barn*, lyder forkert. Kan man måske bruge begge dele?

!

Det korte svar er at begge former kan bruges. Formen med *-t* er i udgangspunktet ukontroversiel, for adjektiver bøjes jo normalt efter kønnet på det substantiv det lægger sig til: *en sund baby, et sundt spædbarn, sunde forældre*. Aage Hansen skriver da også i *Vort Vanskelige Sprog* (Grafisk Forlag, 1965, s. 90) at manglende kongruensbøjning, altså bøjning hvor der ikke er overensstemmelse mellem adjektivets bøjning og kønnet på det ord det lægger sig til, ofte træffes i talesproget (og i dialekt), men ”den tilstedes ikke adgang til skriftsproget undtagen i gengivelse af talesprog. Især mangler *-t* hvor vi har sammenstød af 3-4 konsonanter: *et vis sted* (talesprog) overfor *et vist sted* (skriftsprog)”. På den baggrund kan det kun hedde *et utilfredst barn*. Denne form strider imidlertid mod oplysningerne i *Ordbog over det danske Sprog*, hvor man under opslaget *tilfreds* oplyses om at *tilfreds* i intetkøn har samme form som i fælleskøn, om end man kan finde *-t* i skriftsprog. Det angives dog også at *-t*-formen ikke er særligt almindelig. *Ordbog over det danske Sprog* siger altså at det – også i skriftsproget – normalt hedder *et tilfreds barn* (og tilsvarende *et utilfreds barn*).

Uoverensstemmelse mellem oplysningerne i *Ordbog over det danske Sprog* og i *Vort Vanskelige Sprog* kan skyldes at Aage Hansen udtaler

sig generelt om kongruensbøjning. Mange af de eksempler han giver på talesprogets *-t*-løse former, er vi ikke i tvivl om skal have *-t* i skriftsprog, fx *et blankt afslag* (ikke *et blank afslag*) og *et halvt rugbrød* (ikke *et halv rugbrød*). Med andre ord er det måske (*u*)*tilfreds* der opfører sig lidt anderledes end mange andre adjektiver i intetkøn. Kigger vi på den faktiske sprogbrug, viser en søgning i avistekster fra omkring 2000 at formen uden *-t* er mest udbredt og forekommer i eksempler som *et utilfreds personale* og *et utilfreds støtteparti*. Der forekommer også former med *-t*, fx *et utilfredst udtryk*, men de er altså mindre hyppige.

Konklusionen må derfor blive at det altid er korrekt at sætte *-t* på *tilfreds/utilfreds* når det lægger sig til et ord i intetkøn, men at det mest opåfaldende vil være formen uden *-t*, altså *et utilfreds barn*.

MHA

»

Grøn trepart

?

Skal *grøn trepart* skrives med stort eller lille begyndelsesbogstav, og skal man sætte bindestreg når det indgår i en sammensætning?

!

Man skal skrive *grøn trepart* med lille begyndelsesbogstav da det er et appellativ snarere end et proprium. Det gælder også som titel: *minister for grøn trepart*. Det kan dog naturligvis indgå i proprier hvor det skrives med store begyndelsesbogstaver, fx *Ministeriet for Grøn Trepert*.

Generelt er vi på dansk tilbageholdende med at bruge store bogstaver. Vi skriver eksempelvis *store bededag, udenrigsministeren og den nordlige polarkreds*.

I sammensætninger skal man sætte bindestreg, fx *den grønne treparts-aftale* el. *grønne treparts-forhandlinger*, jf. § 57.7.a i retskrivningsreglerne ("I sammensætninger hvis første eller sidste led er skrevet i mere end ét ord, sættes der som hovedregel bindestreg mellem sammensætningsdelene").

TW

Versalskrift

?

Strider det imod retskrivningsreglerne at bruge versaler i hele ord, fx i lovtekster? Flere lovtekster indledes med følgende sætning: "VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt", men er det egentlig forkert?

!

Brugen af versaler, som det fx ses i lovtekster, er et typografisk valg. Typografi angår teksters opsætning og dækker bl.a. valg af skrifttype og layout.

Sprognævnet normerer ikke typografi, og derfor kan brugen af versaler i konstruktioner som i ovenstående eksempel hverken hjemles eller forbydes med baggrund i retskrivningsreglernes paragraffer.

Retskrivningsordbogen indeholder regler om brug af store bogstaver i proprier (§ 61), men da denne paragraf alene omhandler stavning af proprier, kan den ikke bruges til at sige noget om versalskrift. Retskrivningsreglernes § 11, som handler om "store og små bogstaver i tekstbegyndelse og efter tegn", beskriver heller ikke brugen af versaler i løbende tekst.

Det strider derfor ikke imod retskrivningsreglerne at bruge versaler i denne og andre konstruktioner.

JNM

Komma efter *Hej*

?

Skal man sætte komma mellem *Hej* og et efterfølgende navn?

!

Det kommer an på sammenhængen. Hvis man vil gengive at det drejer sig om at man hilser på nogen man møder, er der tale om selvstændige sætningsdele, og så skal man sætte komma mellem udråb og tiltaleord ("Hej, Søren!"). Det fremgår af § 47.3 i retskrivningsreglerne.

Hvis man derimod skriver en e-mail eller lignende, er der tale om en indledningshilsen, og så sætter man *ikke* komma. Dette fremgår af eksemplerne i § 41.2.d. Hvis en sådan hilsen står på en linje for sig selv, afslutter man den hverken med punktum eller komma, men man kan valgfrit sætte et udråbstegn ("Hej Mette(!)"), jf. § 54.

TW

Dansk Sprognævn

- Ansvarshavende redaktør: Thomas Hestbæk Andersen
- Redaktion: Margrethe Heidemann Andersen, Kirsten Lindø Dolberg-Møller, Kasper Lind-Hansen Kristjansson og Johanne Niclasen Mortensen

- ISSN: 2446-3124
- Layout: Pernille Kleinert
- DtP: René Malchow

Usignerede artikler og artikler med initialer giver udtryk for Sprognævnets mening. Artikler med navn giver ikke nødvendigvis i enhver henseende udtryk for Sprognævnets mening.

ASH	Anna Sofie Hartling
ESJ	Eva Skafte Jensen
JNM	Johanne Niclasen Mortensen
JS	Jørgen Schack
KLHK	Kasper Lind-Hansen Kristjansson
KLD	Kirsten Lindø Dolberg-Møller
MHA	Margrethe Heidemann Andersen
MR	Marianne Rathje
ORJ	Oliver Rix Johannsen
PJH	Peter Juel Henrichsen
THA	Thomas Hestbæk Andersen
TW	Thomas Widmann
WIC	Winnie Collin

Nyt fra Sprognævnet udgives af Dansk Sprognævn. Tidsskriftet udkommer i udgangspunktet 3 gange om året og er gratis. Du kan tilmelde dig ved at sende en mail til tilmeld@nfs.dsn.dk. Så får du besked hver gang tidsskriftet udkommer. Hvis du senere vil afmelde, sender du en mail til frameld@nfs.dsn.dk.

Følg også Dansk Sprognævn på vores hjemmeside, på LinkedIn og på Facebook:

- Hjemmesiden: dsn.dk
- LinkedIn: [Dansk Sprognævn](#)
- Facebook: [Dansk Sprognævn](#)

Dansk
Sprognævn

Adelgade 119 B
5400 Bogense